

Mijn naam is Van Laar

Ons Vaderland heeft in het verleden enkele malen het juk van een vreemde heerschappij moeten ervaren. Na de Romeinen in het verre verleden en de Spanjaarden in de 16^e en begin 17^e eeuw en de Duitsers in het zeer recente verleden, zijn het vooral de Fransen rond 1672, maar meer nog een eeuw later, onder Napoleon geweest, die in ons land diepgaande veranderingen te weeg hebben gebracht. Behalve veel schade, vooral op historisch en economisch gebied, hebben de Fransen rond 1800 in de Nederlanden ook positieve elementen gebracht.

Op bestuurlijk gebied werd door de Franse overheersers grootscheeps orde op zaken gesteld en we zien bijvoorbeeld dat met de komst van de Fransen de indeling van de Republiek der Zeven Verenigde Nederlanden in de diverse provincies werd vervangen door een achttal Departementen. De Bataafse Republiek van 1798 kende het Departement van de Eems (een deel van Groningen en Friesland), het Departement van den Ouden IJssel (ruwweg Drente en Overijssel), het Departement van Tessel (grotendeels Noord Holland), Dept. van de Amstel (Amsterdam), Dept. van de Delft, Dept. van den Rijn (met delen van Utrecht en Gelderland), Dept. van de Schelde en Maas en het Dept. van de Dommel (Oostelijk Brabant).

In 1801 werd een nieuwe indeling ingevoerd met departementen, die grotendeels overeen kwamen met onze huidige provincies. In 1807 werd de Bataafse Republiek omgezet in het Koninkrijk Holland onder koning Lodewijk Napoleon, een broer van de Franse keizer. Enkele wijzigingen in de departementen werden ingevoerd en een deel van het Duitse Oost-Friesland met Jeverland werd toen onder het nog nieuwe koninkrijk gebracht.

De meest ingrijpende maatregel vond plaats in 1810, toen ons land werd ingelijfd bij Frankrijk, waarbij de provincie Nederland werd onderverdeeld in 9 departementen, elk onder leiding van een prefect. Rhenen kwam toen administratief te vallen onder de prefect van het departement van de Zuiderzee, dat toen ongeveer het huidige Texel, Noord Holland en Utrecht omvatte.

De invoering van het tientallig stelsel voor maten en gewichten en ook voor het geld gaf de aanzet tot de huidige uniformiteit, er kwam een nieuw Wetboek (Code Napoleon) en ook werd de Burgerlijke Stand ingevoerd: een register van geboorten, huwelijken en sterfgevallen per gemeente.

Het was, voor een juiste identificatie en registratie ten behoeve van de Burgerlijke Stand echter noodzakelijk, dat iedereen een familienaam bezat, iets dat tot dan toe nog lang niet bij iedereen het geval was. Zo zien we dan ook in Rhenen in 1811 de volgende proclamatie, welke bewaard wordt in het Oud Archief Rhenen (n° 479*):

De Maire der Stad Rhenen brengt door deze ter kennis van de in- en opgezetenen der zelve Stad en jurisdictie, dat een keizerlijk Decreet van den 18 Augustus 1811, de Inwoners der Holland-sche Departementen, welke geene vaste Familie-naam of Voornamen hebben, verplicht om in den loop van dit jaar, zoodanigen aan te nemen.-- Wijders het Besluit van Mijn Heer de Prefect van het Departement van de Zuiderzee dienaangaande genomen den 17 September 1811 waar van het Translaat aldus luid:

Art: 1.

Elk inwoner van dit Departement 't zij jood of ander, welke geen Familienaam of vaste Voornaam heeft is gehouden om er een aantenemen.

Art: 2.

Ten dien einde zal er in elke Gemeente een dubbeld Register geopend worden, gezegeld en geparapheerd door den President van het Tribunaal ter eerster Instantie, om er de Declaratien in te schrijven.

Art: 3.

Elk Vader des Huisgezins in de termen van Art: 1. elk Grootvader bij gebrek van Vader of Voogd van minderjarige kinderen welke vader nog vaderlijke grootvader hebben, zal zich aan het Hotel van de Maire zijner woonplaats moeten vervoegen, en er in de voorgeschreven formen moeten afleggen zijne declaratie, der Naam en Voornaam welke hij aangenomen heeft voor zich en zijne familie, of voor zijne pupillen.

Art: 4.

Alle Inwoneren van dit Departement welke geen vaste namen of voornamen hebben, en welke een Vader of bij gebreke van dien hun vaderlijke Grootvader nog in leven hebben, zullen gehouden zijn om aan hunne Municipaliteit hun aanwezen en woonplaats optegeven.

De Maire voornoemd, verwittigd tevens de Inwoners, dat het Register in bovengemeld Besluit genoemd, voor deze Gemeente zal geopend worden op Maandag den 4^{den} November 1811 smorgens van 10 tot 11 uren op het Stadhuis te Rhenen-- en vervolgens op dezelfde dag, uur en plaats in elke week.

Een ieder vallende in de termen van het meergemeld Decreet wordt ten ernstigsten uitgenodigt om binnen den bepaalden tijd aan deze hunne verpligting te voldoen, ten einde de onaangenaamheden welke hun, uit hoofde van nalatigheid, volgens de Wet zouden kunnen overkomen, te prevenieeren.

Rhenen den 28 October 1811

w.g. H.J.Roghair
Maire

Het is niet bekend hoe de opkomst op die 4^e November geweest is. Wel bevindt zich in het Oud Archief een lijst van 46 namen van personen, "opgeroepen tegen aanstaande Vrijdag den 13 December 1811 tegen 11 uure op het Stadhuis te Rhenen, alzoo dezelve vermoedelijk vallen in de termen van het keizerlijk decreet om een vaste naam aan te nemen". Opvallend is dat deze lijst hoofdzakelijk Achterbergse namen bevat.

Tenslotte vermelden wij hier een drietal verklaringen van personen, wiens nazaten nu nog bekende personen zijn.

Hendrik Rijkzen, zoon van Rijk Rijkxen, behoud de naam familienaam van Rijkxen, 3 zoonen en eene dochter, 2 kleinzoonen, te weten: Rijk, oud 26 jaren, Jan, 18 jaren, Gerrigje 22 jaren, Mannus 13 jaren. Kleinzoonen: Gerrit oud 2 jaren, Arie 9 weken-alle te Agterberg woonachtig.

Rijk Rijkxen zoon van Rijk Rijkxen behoud de naam van Rijkzen, 2 zoonen Rijk 1 jaren, Jan oud jaren, 2 dochters Elizabet jaren, Marretje oud jaren. alle wonende aan de Grobbe.

Roelof Jelissen zoon van Jelis, neemt aan de naam van Van Laar, 4 zoonen: Jelis oud jaren, Everd oud jaren, Court oud jaren, Roelof oud jaren, 7 dochters: Cornelia jaren, Aartje jaren, Elizabet jaren, Sandriena jaren, Henderijntje jaren, Neeltje jaren, Rijkje jaren. wonen te Agterberg, uitgenomen Cornelia en Rijkje te Rhenen en Aartje te Lienden.